Het bestuur heeft in dit jaar waarin de VVON 75 jaar bestaat, niet gekozen voor het samenstellen van een jubileumnummer. Er zal dit jaar in de zes uitgaven van 'De TrainerCoach' aandacht worden besteed aan een bepaalde periode uit het bestaan van de VVON. In dit magazine aandacht voor de jaren 1987 – 1997.

In deze uitgave een terugblik op de 'Totaaldag' bij Ajax welke op 23 oktober 1996 plaatsvond. Dit alles in het kader van het feit dat de VVON in dat jaar 50 jaar bestond. Verder een artikel c.q. terugblik op het EK van 1988 waar Oranje de eerste grote prijs won. En tenslotte een interview met Louis van Gaal uit 1992. Hoe dacht hij toen, als hoofdtrainer van Ajax, over het vak van trainer-coach?

Eindelijk de eerste prijs - Europees kampioen in 1988

Drie keer is scheepsrecht. Alle goede dingen bestaan in drieën. Bekende uitdrukkingen, die in verband gebracht kunnen worden met de verrichtingen van het Nederlands elftal op internationale toernooien. In 1974 en 1978 tijdens WK's twee keer een tweede plaats en nu dan, op het EK 1988 in West-Duitsland, eindelijk een hoofdprijs. En dik verdiend, want na de halve finales stond één ding vast: Nederland en de Sovjet-Unie waren inderdaad de twee beste teams. De 2-0 overwinning van oranje in de finale maakte bovendien duidelijk: Het Nederlands elftal een terecht en waardige Europees kampioen. In ons vakblad van voetbaloefenmeesters past een reactie op de voetbal happening en uiteraard in de eerste plaats via een felicitatie aan het adres van de spelersselectie en bondscoach Rinus Michels en zijn medewerkers. Het succes zal ongetwijfeld een bepaalde uitstraling teweegbrengen in de richting van het Nederlands trainerscorps en een grotere vraag naar Hollandse oefenmeesters in het buitenland ligt voor de hand. Redenen om met plezier terug te blikken op het Europese voetbalkampioenschap 1988. Hierbij zal ik niet in de voetsporen treden van de media, die reeds uitgebreid aandacht geschonken hebben aan het evenement maar meer enkele randfacetten belichten en mijn eigen visie weergeven over het EK-gebeuren.

Onduidelijkheid in oefenprogramma

De winnende coach heeft altijd gelijk, dat is een bekend gegeven. Daarom zullen voorvallen, die voor de niet direct bij de selectie betrokkenen niet geheel begrijpelijk overkwamen, ongetwijfeld onder sneeuwen in de waardering voor het door oranje bereikte resultaat en de vreugde er over. Daar kan ik me als voetballiefhebber, voorzien van een redelijk portie oranje getint chauvinisme, volledig in vinden. Wanneer ik me echter als scribent kritisch opstel, kom ik tot enkele opmerkingen.

Tijdens de oefencampagne opereerden Adrie van Tiggelen als vleugelverdediger en John van 't Schip als vleugelaanvaller aan de rechterkant en Berrie van Aerle en Gerald Vanenburg aan de linkerzijde. Je zou denken om een ingespeeld geheel te verkrijgen. Dan is in de eerste wedstrijd tegen Rusland de zaak omgedraaid, tot verwondering overigens van de betrokken spelers. Dan vraag je je als buitenstaander af: “waar wordt bij oefenwedstrijden in het topvoetbal de voorkeur aan gegeven?”. Aan het inspelen van een team in een bij voorbaat geplande samenstelling om tot vaste spelpatronen te komen of aan het uitproberen van mogelijkheden, die als de minst waarschijnlijk oplossingen uit eindelijk moeten leiden tot de oorspronkelijk gedachte teamsamenstelling?"

Marco van Basten

Bij een terugblik op het EK kun je niet om het hoofdstuk Marco van Basten heen. Want dat hoofdstuk heeft wel centraal gestaan in het EK-gebeuren van oranje. Niet gekozen in de eerste wedstrijd tegen Rusland en daarna middels de overige vier wedstrijden topscorer en beste speler van het toernooi. Bij voetbal is eigenlijk het achteraf geuite" als" niet belangrijk meer, maar het is verleidelijk om je af te vragen: "Als John Bosman nu tegen de Russen in de eerste wedstrijd eens gescoord had en het eindresultaat was 1-1 geweest, waar was Marco dan gebleven en hoe zou het oranje dan verder vergaan zijn?" Ik bedoel maar, in voetbal is veel achteraf verklaarbaar maar weinig van tevoren voorspelbaar. Bij de herinnering aan het EK toernooi zal altijd het wonderschone doelpunt van Marco tegen de Russen centraal blijven staan. Een volley vanuit een onmogelijke hoek over een lange doelverdediging heen. Keihard ingeschoten maar over de keeper heen dalend in de verste hoek. Negenennegentig van de honderd op die manier ingeschoten ballen verdwijnen in de tweede ring. Niet die van Marco, hetgeen zijn extra klasse onderstreept. De ongetwijfeld nog vele malen te vertonen volley van Marco tegen Rusland was dus buitengewoon spectaculair maar qua voetbalkunde verdient het eerste doelpunt tegen Engeland nog meer waardering. Door tegenstanders omringd vlekkeloos die bal aannemen - kort, snel en onvoorspelbaar van de aanvallende verdediger wegdraaien (zijn sterke en voor een spitskostelijke eigenschap) - vervolgens met het minst sterke been (van een zwak been kun je bij Marco niet spreken) beheerst in de verste hoek schieten. Grote klasse. Een doelpunt om in te lijsten. Wat liggen voetbalvreugde en leed toch dicht bij elkaar. John Bosman in het oefenprogramma als

spits de eerste keus en Marco van Basten uit teleurstelling bijna naar huis. Dan een ongelukkige nederlaag tegen Rusland en Bosman is plotseling derde en van Basten kan zijn vreugde niet op, nadat hij via verbluffend goed voetbal de hele Europese spits elite, met grote jongens als Lineker, Völler, Butragueno, Belanov, en Vialli, in de schaduw speelde en enkele wereldgoals op zijn naam bracht.

De grote drie: Marco, Ruud en Frank

Opvallend was het feit, dat Ruud Gullit niet de verwachte glansrol vervulde, die hem algemeen toebedacht was en dat daarentegen Frank Rijkaard en Marco van Basten (hij vooral) uitblinkers waren, hoewel juist over, van, voor hun optreden van tevoren de nodige twijfels waren in verband met hun problematisch verlopen voetbalseizoen door blessures en transferperikelen. Zouden ze net op tijd fit zijn en voldoende wedstrijdritme bezitten voor een zwaar EK-toernooi, was de vraag. Nou, dat hebben we gezien. Ruud Gullit was dus voor het EK 1988 niet wat Maradonna was voor het WK-1986. Qua persoonlijke glorie oogstte de geblokte Argentijn meer dan Ruud. Dat betekent evenwel niet, dat Gullit minder waarde voor het team had. Integendeel zijn aandeel in het collectief, zoals dat tegenwoordig heet, was van grote waarde en Rinus Michels was terecht zeer content met zijn optreden.

Een leerzame conclusie uit het geheel kan zijn dat een zwaar seizoen in de benen geen gunstig uitgangspunt betekent voor een zwaar toernooi erachter aan en dat een minder inspannend seizoen, zelfs met ritme verstorende wedstrijd loze perioden er in, betere mogelijkheden biedt om optimaal te presteren in een EK- of WK toernooi aan het eind

van een seizoen. Wellicht is het daardoor ook te verklaren dat bijvoorbeeld een voetbalnatie als Engeland met zijn lange en krachten slopende seizoen vaak- en ook deze keer weer - teleurstelt op grote toernooien. Overigens zij hierbij opgemerkt, dat de Britten in de eerste twee wedstrijden het geluk ontbeerden, dat oranje juist wel had. Hans van Breukelen zal nog wel eens dromen van de ballen tegen de paal van Gary Lineker en Glenn Hoddle. Maar een kampioen vindt op de weg naar de titel altijd wel het nodige geluk. Oranje vond dat met niet minder dan vier ballen tegen de paal en twee Lucky goals na mislukte schoten. Drie oranje spelers als de besten beoordeeld in het toernooi rechtvaardigt dat portie geluk echter dubbel en dwars.

Aantrekkelijk voetbal

Ik weet niet hoe het anderen vergaan is, maar de overwinning op de Duitsers wond mij het meeste op. Wellicht doordat Marco Nederland op de valreep naar de zege schoot maar onwillekeurig hebben de jaartallen 1940 en 1974 mede een rol gespeeld en het enge gedrag van enkele Duitse spelers - met Lothar Matthäus voorop - werkte ook nog mee om een juichkreet te slaken voor de beeldbuis. Rancune wijst in de richting van een minder mooie karaktertrek maar kan soms wel een beetje pret veroorzaken. Het was meen ik maar goed dat het bevrijdende doelpunt van Marco in de slotfase viel, want met nog een kwartier te spelen hadden de Duitsers met hun typische vechtmentaliteit nog voor een hoop ellende en hartkloppingen kunnen zorgen.

De kwaliteit van het vertoonde voetbal is sterk meegevallen. Het begon al met de openingswedstrijd tussen West-Duitsland en Italië. D Doorgaans een saaie pot maar nu een weliswaar niet hoogstaande maar wel aantrekkelijke wedstrijd. Ook tijdens de rest van het toernooi prevaleerde het positieve voetbal en stond het achteruit- en breedtevoetbal in een gunstige verhouding tot de aanvalsacties. Vooral de halve finales en de eindwedstrijd boeiden. Niet in het minst uiteraard door het gunstige toernooiverloop voor het Nederlands elftal.

Rinus Michels heeft via het WK-team van 1974 het "totaalvoetbal" in de voetballerij gebracht en nu middels het winnende team van het EK-1988 het door hem zelf zo gedoopte "positieve resultaatvoetbal". Nederland doet weer mee op internationaal niveau. Oranje kan, gezien de leeftijden van de spelers, ook op het WK 1990 in Italië nog meedraaien. Maar dan zal opnieuw kwalificatie afgedwongen moeten worden en daartoe komen we dit najaar Wales en, jawel, weer West-Duitsland tegen. De pas aan zijn taak als bondscoach begonnen Thijs Libregts staat meteen al voor een zware klus, maar dat is hem dacht ik wel toevertrouwd.

Interview met Louis van Gaal

Louis van Gaal was toen (oktober 1996) hoofdtrainer van Ajax

Inmiddels is duidelijk geworden dat Louis van Gaal (8-8-1951) voor de derde keer aan de slag zal gaan als bondscoach van het Nederlands elftal. Na het vertrek van Frank de Boer was al snel duidelijk dat de KNVB een type van Gaal zocht. En omdat er uiteraard maar één van Gaal is, wordt hij dus opnieuw onze bondscoach. In dit kader is het dan ook wel leuk om een interview met hem, van bijna 30 jaar geleden, terug te lezen. Hoewel ook van Gaal zich uiteraard verder heeft ontwikkeld, zouden een groot deel van zijn uitspraken en antwoorden, tijdens het interview uit 1992, nog steeds passen in de huidige tijd. Lees zelf maar.

De eerste ontmoeting vindt plaats in de businessclub van het PSV-stadion, voorafgaand aan de interland tussen Nederland en Italië. Hij is een bezige bij, heeft het bijzonder druk en staat ook die avond in het middelpunt van de belangstelling. Op de vraag of er een afspraak met hem gemaakt kan worden voor een interview, reageert hij in eerste instantie terughoudend, denkt dan even na en doet vervolgens alle moeite om een geschikte datum/tijd te vinden. Dat valt niet mee met zijn drukke agenda, maar uiteindelijk komt hij uit op zijn vrije dag. Louis van Gaal, hoofdtrainer van Ajax, geboren op 8 augustus 1951 en vader van twee dochters is zeker geen onbekende in de voetballerij. Hij heeft een lange staat van dienst als speler en kwam uit voor Ajax, FC Antwerp, Telstar, Sparta en AZ. Als trainer was hij actief bij AZ (assistent), jeugdtrainer en assistent bij Ajax, en waar hij nu sinds vorig seizoen (seizoen 1991/'92) hoofdtrainer is. Van Gaal heeft een goede opleiding genoten, is afkomstig uit het onderwijs en is ervan overtuigd dat hij beschikt over diverse kwaliteiten zodat hij niet alleen van het voetbal afhankelijk hoeft te zijn. Mede hierdoor is hij wellicht in staat om goed te relativeren, schat hij dingen op juiste waarde en is hij bepaald niet alleen maar geïnteresseerd in voetbal. Van Gaal gaat zijn eigen gang, dat wel, heeft een duidelijke visie en een uitgesproken mening over het spel en het systeem dat gespeeld moet worden.

Gezellig thuis nippend aan een glaasje wijn vertelt hij rustig, beheerst en slechts twee keer onderbroken door de thuiskomst van zijn dochters: "Ik ben een groot voorstander van het 1-4-3-3 systeem omdat de veldbezetting dan optimaal is. Hierdoor ontstaan er overal op het veld de z.g. drie

hoeken met heel veel positiewisselingen, waarbij iedere speler in het elftal een taak heeft. Iedere speler dient deze taak uit te voeren en bij positiewisselingen moeten deze functies en taken worden overgenomen en ook worden uitgevoerd. Belangrijk is de opbouw van achteruit, waarbij ik het een absolute voorwaarde vind, dat de as moet bestaan uit spelers die tweebenig zijn.

Mijn favoriete systeem is duidelijk te verklaren, omdat Ajax veelal op de helft van de tegenstander speelt. Je moet dan wel met dit systeem spelen. Dit 1-4-3-3 systeem past bij Ajax omdat dit ervan jongs af aan bij de opleiding al met de paplepel wordt ingegoten. Uiteraard is de speelwijze afhankelijk van het spelersmateriaal, maar het 1-4-4-2 systeem is door Ajax ook goed te spelen, alleen dit systeem vraagt meer beweeglijkheid. Tevens vraagt dit van mij de nodige aanpassing.

Wat ik enorm belangrijk vind, is de omgang met de spelersgroep. De spelers zijn diegenen waar ik mee werk en daar hecht ik enorm veel waarde aan. Ik ben een democratisch type en de pijlers zijn voor mij discipline en communicatie. De mening van een speler vind ik daarom belangrijk, omdat zij degenen zijn die het spel moeten uitvoeren. Alleen overtuigen is niet genoeg, de spelers moeten zelf overtuigd zijn van datgene wat er moet gebeuren en wat niet.

Dit gaat gepaard met veel uitleg van mijn kant. Maar behalve veel praten, moet je ook veel luisteren naar elkaar. Ik maak een speler zeker niet monddood. Ik nodig hem juist uit om over voetbal, zijn vak, te praten. Ik luister dan naar de argumenten van een speler en kom vervolgens op die manier tot een dialoog. Dat heeft uiteraard tijd nodig, maar het lukt vrij goed. De mening van een speler sla ik ook erg hoog aan. Kijk maar naar interviews die de spelers geven en wat ze daarin over mij zeggen. Dat is voor mij een redelijke graadmeter om te peilen of ik het goed doe of niet. Uiteindelijk ben ik de verantwoordelijke man en bepaal ik wat ik met de mening van een speler doe. Ben ik overtuigd of overtuig ik hem wat wel of niet juist is. Je moet regels stellen, iedereen moet weten waaraan hij moet voldoen. Bij mijn aanstelling heb ik duidelijk gemaakt hoe ik het zie, wat ik wil en wat ik verwacht. Het is dan logisch dat men hieraan moet wennen. Dit alles heeft te maken met discipline, het gedrag buiten het veld.

Zaken die buiten het veld gebeuren zijn voor mij geen prioriteit nummer vijf, maar prioriteit nummer één. Mijn idee is dat wanneer het buiten het veld goed gaat, je geest goed is, het binnen het veld alleen maar beter gaat. Afhankelijk van het type speler qua kwaliteit en identiteit zal de ene speler zich meer ondergeschikt maken en de ander zal zijn creativiteit zodanig moeten uiten dat dit een positieve bijdrage levert aan het geheel.

"Je moet je als trainer geestelijk onafhankelijk opstellen, anders ben je niet geschikt".

Je moet je als trainer geestelijk onafhankelijk opstellen, anders ben je ongeschikt wat mij betreft. Johan Cruijff vindt dat je ook financieel onafhankelijk moet zijn. Maar daarmee ben ik het dus oneens. Belangrijk is dat je geestelijk onafhankelijk bent.

Het begrip van een goede coach vind ik ook relatief. Iemand zonder diploma's kan een goede coach zijn, maar voor mij geldt dat je een goede coach bent als de spelers je als coach, als een leider, zien. Belangrijk is wat de spelers vinden van mijn visie. En er kan wat mij betreft sprake zijn van invloed als ze met heel goede argumenten komen. Wel vind ik dat er een aantal voorwaarden/eigenschappen zijn waarover je als coach moet beschikken. Dit zijn zaken als een hogere (voor)opleiding; dat je verbaal begaafd bent; over goede communicatieve eigenschappen beschikt. Dat je goed kunt omgaan met mensen en met de media, want dat wordt steeds belangrijker. Dat je kunt organiseren, kunt plannen en weet dat er verschillende methodes zijn om mensen te benaderen. Kortom je dient over enige psychologische kennis te beschikken Uiteraard is dit alles sterk afhankelijk van de club waar je werkt. Bij Ajax heb ik op elk gebied een specialist aangetrokken, die ik zelf heb aangesteld. Ik bepaal wat er gebeurt en dit loopt als een rode draad door de vereniging heen. Dus de rode draad ligt bij mij en anderen zorgen voor de uitvoering.

Bij Ajax moet je gezien de eigen jeugdopleiding verstand hebben van, en inbreng hebben in, bijvoorbeeld studiebegeleiding, de fysieke en psychische ontwikkeling van kinderen voor wat betreft de juiste oefenstofkeuze en de juiste dosering ervan. Een ander criterium is dat je verstand van het spel hebt, dus over voetbalverstand beschikt. Spelers hebben dit doorgaans snel in de gaten.

Als laatste wil ik noemen dat het een pré is als je zelf topvoetbal hebt gespeeld. Maar meer dan een pré vind ik het niet. De omgang met mensen (spelers en ander personeel) vind ik de belangrijkste eigenschap, waarover je als trainer moet beschikken. Het doseren van je informatie, afhankelijk van je voorganger, de cultuur van de club, de gewoonte die is ontstaan en die dan te doorbreken of niet te doorbreken. De wijze hoe je het brengt, mensen overtuigen die werkzaam zijn in andere functies binnen de vereniging. Zo is er al heel veel veranderd binnen de club, zoals ik dat graag zie.

Veel trainen is voor mij niet zaligmakend. Ik kan bijvoorbeeld niet zeggen dat er tien keer wordt getraind in de week. Dit is afhankelijk van de situatie. Ik moet rekening houden met mijn internationals en spelers van Jong Oranje. Soms wordt er in een dergelijke situatie maar met een man of tien getraind, omdat er acht of negen spelers weg zijn. Je moet rekening houden met het feit dat er zondag, woensdag, zondag, woensdag wordt gespeeld. Afhankelijk van die situatie worden de trainingen gepland en vervolgens naar behoefte ingevuld.

Hersteltrainingen zonder bal geef ik niet. Dit vind ik een noodzakelijk kwaad. Hiervoor heb ik een speciaal spel dat wordt gespeeld in de zaal. Er wordt scherp en zeer gedisciplineerd gespeeld en daarnaast hanteer ik een kopspel dat ik goed vind voor het positiespel. De wissels en andere spelers werken intussen een gewone training af met mijn assistenten. De trainingen bestaan uit wedstrijdgerichte vormen, veel creatieve vormen aan de hand van de gespeelde wedstrijd en de komende wedstrijd. Dat zijn trainingen waarbij ik veel coach. Met de creatieve vormen bedoel ik overigens niet veel verschillende vormen, maar bijvoorbeeld 7:7 of 8:8 met verschillende invullingen. De dinsdagtraining bestaat doorgaans uit conditionele vormen, die ook met de bal uitgevoerd worden en op deze dag wordt er twee keer getraind.

De woensdag is normaliter de vrije dag, dus ook voor mij, behalve als we Europa Cup-verplichtingen hebben. De donderdag is sterk afhankelijk van de situatie en vrijdag en zaterdag wordt er een keer getraind waarbij de komende wedstrijd centraal staat.
Een voetballer moet zelf beslissen in het veld, hij moet een keuze maken. Wanneer een dieptepass en wanneer een passeer actie. Daarom ben ik absoluut tegen positie- en partijspelen waarbij je de bal maar een of twee keer mag raken. Ik doe het wel eens, maar dan duidelijk met een bepaalde bedoeling, bijvoorbeeld bij een partijspel 7:7. Wordt er dan door een partij gescoord, dan mag deze vervolgens niet meer scoren, maar nog slechts spelen op balbezit.

Ik informeer de spelers veel over de komende tegenstander aan de hand van een analyse. Ik probeer uiteraard onze speelstijl op te dringen, maar de analyse gebruik ik als middel om de spelers te informeren. Het is niet voor iedereen weggelegd om een wedstrijd te lezen, daarom vind ik het goed om de spelers te voorzien van de nodige informatie".

Louis van Gaal stelt zichzelf altijd een doel. Zo zei hij ooit: 'in het onderwijs blijf ik tien jaar'. Het zijn er uiteindelijk elf geworden. Welke doelen hij verder heeft gesteld zullen wij in de toekomst ervaren. Eén ding staat vast: Louis van Gaal is een vakman.